

Obsah

Predhovor k slovenskému vydaniu	5
1 Veterinárno-chovateľská kontrola reprodukcie hovädzieho dobytka	7
1.1 Fyziologické údaje (W. BUSCH)	7
1.1.1 Obdobie pohlavného dospievania	7
1.1.2 Chovná dospelosť	8
1.1.3 Základy riadenia reprodukcie	8
1.1.4 Pohlavný cyklus	11
1.1.5 Pohlavné správanie	14
1.2 Kontrola a riadenie reprodukcie (W. BUSCH)	16
1.2.1 Dokumentácia o reprodukcii, počítačová evidencia a využitie výpočtovej techniky pri riadení reprodukcie (E. KUDLÁČ)	16
1.2.2 Biotechnické metódy (W. BUSCH)	19
1.2.2.1 Inseminácia	20
1.2.2.2 Synchronizácia ruje a ovulácie	20
1.2.2.3 Prenos (transfer) embryí	25
1.2.3 Kontrola peripartálneho obdobia	30
1.3 Analýza stáda (W. BUSCH)	35
1.3.1 Metodika analýzy stáda	36
1.3.1.1 Stanovenie výsledkov inseminácie	36
1.3.1.2 Stanovenie ukazovateľov reprodukcie	38
1.3.2 Diagnostické použitie výsledkov analýz	41
1.3.2.1 Diagnostický význam parametrov reprodukcie	41
1.3.2.2 Analýza práce v inseminácii	43
1.3.2.3 Zdravotné skúšky	48
1.3.2.4 Analýza veterinárno-chovateľskej činnosti v reprodukcii	54
1.3.3 Ovplyvnenie plodnosti ďalšími faktormi prostredia (L. FÜRSTENBERG)	54
1.3.3.1 Produkcia mlieka, plodnosť a kŕmenie	54
1.3.3.2 Vplyv chovu na plodnosť	71
1.4 Individuálne vyšetrenie zvierat (W. BUSCH)	76
1.4.1 Špeciálna gynekologická diagnostika	77
1.4.1.1 Možnosti endokrinnnej diagnózy stavu pohlavného cyklu a porúch plodnosti	77
1.4.1.2 Klinická diagnostika na pohlavných orgánoch plemenníc	80
1.4.1.3 Ďalšie diagnostické vyšetrovacie metódy	87
1.4.2 Diagnostika najdôležitejších porúch plodnosti	88
1.4.3 Špeciálna andrologická diagnostika	93
1.4.4 Mikrobiologická diagnostika (H. BÖHME)	97
1.4.5 Diagnostika embryonálnych a fetálnych strát (H. BÖHME)	106
2 Veterinárno-chovateľská kontrola reprodukcie ošípaných	113
2.1 Biologické zákonitosti a fyziologické údaje o reprodukcii ošípaných (E. KUDLÁČ)	114
2.1.1 Pohlavná a chovná dospelosť	114
2.1.2 Pohlavný cyklus	115
2.1.3 Prasnosť a prasnica	117

2.1.4	Puerperium	118
2.1.5	Trvanie reprodukčnej schopnosti. Staroba	121
2.2	Organizácia a veterinárno-chovateľská kontrola procesu reprodukcie (U. STAHL)	121
2.2.1	Výber chovných prasničiek	121
2.2.2	Výber mladých prasničiek na chov (I. stupeň selekcie)	122
2.2.3	Selekcia mladých prasničiek (II. stupeň selekcie)	122
2.2.4	Obdobie pohlavného dospievania	122
2.2.4.1	Nástup obdobia pohlavného dospievania	122
2.2.4.2	Zabezpečenie obdobia pohlavného dospievania	124
2.2.5	Selekcia mladých prasnic (III. stupeň selekcie).	126
2.2.6	Pripúšťanie mladých prasnic	127
2.2.6.1	Pripúšťanie bez použitia biotechnických metód	127
2.2.6.2	Synchronizácia ruje a inseminácia podľa reflexu nehybnosti	128
2.2.6.3	Synchronizácia ovulácie a načasovaná inseminácia	130
2.2.6.4	Biotechnická indukcia obdobia pohlavného dospievania na zníženie veku pri prvom pripústení	132
2.2.7	Pripúšťanie starších prasnic	134
2.2.7.1	Príprava	134
2.2.7.2	Pripúšťanie bez použitia biotechnických metód	134
2.2.7.3	Biotechnická stimulácia ruje a inseminácia podľa reflexu nehybnosti	135
2.2.7.4	Synchronizácia ovulácie a načasovaná inseminácia	136
2.2.8	Starostlivosť o spermu a inseminácia	139
2.2.9	Gravidita	141
2.2.9.1	Predpoklady na nerušený priebeh prasnosti	141
2.2.9.2	Kontrola prasnosti	145
2.2.10	Pôrod a puerperium	148
2.2.11	Organizácia priebehu produkčného cyklogramu	150
2.2.12	Reprodukcia chovného stáda prasnic	152
2.3	Kontrola a analýza reprodukcie	153
2.3.1	Organizácia kontroly reprodukcie	153
2.3.2	System kontroly reprodukcie	155
2.3.2.1	Parametre reprodukcie	155
2.3.2.2	Zhrnutie údajov a ich vyhodnotenie	155
2.3.2.3	Maštalná analýza	163
2.4	Kŕmenie a plodnosť prasnic	178
2.4.1	Príjem krmiva	178
2.4.2	Príjem energie	178
2.4.3	Zásobovanie proteínmi	181
2.4.4	Hrubá vláknina	183
2.4.5	Minerálne látky	184
2.4.6	Vitamíny	184
2.4.7	Strumigénne substancie	184
2.4.8	Dusičnany	185
2.4.9	Mykotoxíny	185
2.5	Diagnostika porúch plodnosti pri jednotlivých zvieratách (E. KUDLÁČ, W. HARTWIG)	187
2.5.1	Vyšetrenie spôsobilosti kancov na reprodukciu a ich posúdenie	187
2.5.2	Vyšetrenie spôsobilosti prasnic na reprodukciu a ich posúdenie	194
2.6	Poruchy plodnosti	197

2.6.1	Poruchy plodnosti kancov	198
2.6.2	Poruchy plodnosti prasníc	200
2.6.2.1	Formy a príčiny porúch plodnosti	203
2.6.2.2	Straty plodov a aborty	207
3	Veterinárno-chovateľská kontrola reprodukcie oviec (P. GAMČÍK, W. HARTWIG)	209
3.1	Biologické základy a fyziologické údaje o priebehu reprodukčných funkcií oviec	209
3.1.1	Pohlavný cyklus	209
3.1.2	Gravidita a pôrod	210
3.2	Organizácia a kontrola reprodukcie	212
3.2.1	Výber na chov a intenzita selekcie	212
3.2.2	Výber plemenných zvierat	214
3.2.3	Príprava na pripúšťacie obdobie	216
3.2.3.1	Príprava plemenných baranov	216
3.2.3.2	Príprava oviec na zapúšťanie	217
3.2.3.3	Detekcia ruje a výber oviec na zapúšťanie	218
3.2.4	Organizácia a inseminácia oviec	220
3.2.4.1	Insemináčna dávka	220
3.2.4.2	Inseminácia oviec	220
3.2.5	Metódy hodnotenia plodnosti	222
3.2.5.1	Ukazovatele plodnosti baranov	222
3.2.5.2	Ukazovatele plodnosti bahnic	223
3.3	Biotechnika reprodukcie	224
3.3.1	Inseminácia	224
3.3.2	Synchronizácia ruje a ovulácie	225
3.3.3	Indukcia pohlavného dospievania	228
3.3.4	Polyovulácia	228
3.3.5	Indukcia a synchronizácia kotenja oviec	228
3.3.6	Prenos (transfer) embryí	229
3.3.7	Diagnostika gravidity	230
3.4	Veterinárno-chovateľská kontrola reprodukcie insemináčnych baranov	232
3.4.1	Všeobecné klinické vyšetrenie	234
3.4.1.1	Andrologická anamnéza	234
3.4.1.2	Všeobecné vyšetrenie	234
3.4.2	Vyšetrenie pohlavných orgánov	234
3.4.2.1	Miešok	234
3.4.2.2	Semenníky	235
3.4.2.3	Prisemenníky	236
3.4.2.4	Semenný povrazec	236
3.4.2.5	Predkožka	236
3.4.2.6	Pohlavný úd	237
3.4.3	Skúška libida a pohlavných reflexov	237
3.4.4	Špeciálne vyšetrovacie a diagnostické metódy	238
3.4.4.1	Odber a vyšetrenie materiálu z predkožky	238
3.4.4.2	Prolaps penisu	239
3.4.4.3	Meranie semenníkov	239
3.4.5	Požiadavky na ejakulát barana	239
3.4.6	Protinákazová a profylaktická kontrola insemináčnych baranov	242
3.5	Najdôležitejšie poruchy plodnosti	244
3.5.1	Poruchy plodnosti baranov	244
3.5.1.1	Zápal predkožky	244

3.5.1.2	Choroby semenníkov a prisemenníkov	245
3.5.2	Poruchy plodnosti oviec	247
3.5.2.1	Choroby pohlavných orgánov oviec	251
3.5.2.2	Embryonálna mortalita	252
3.5.2.3	Potraty	253
3.6	Kontrola reprodukcie v stáde	258
3.6.1	Stále opatrenia na zabezpečenie plodnosti v stáde	258
3.6.2	Analýza reprodukčnej výkonnosti v stádach oviec	259
4	Veterinárno-chovateľská kontrola reprodukcie koní (J. SCHULZ)	263
4.1	Kobyľa	263
4.1.1	Biologické základy	263
4.1.1.1	Rujový cyklus	263
4.1.1.2	Raná gravidita	269
4.1.2	Poruchy plodnosti	270
4.1.2.1	Jalovosť s nenarušenou cyklickou pohlavnou aktivitou	270
4.1.2.2	Poruchy cyklickej pohlavnej aktivity	271
4.1.2.3	Poruchy gravidity	272
4.1.3	Diagnostické metódy	272
4.1.4	Vyšetrovací postup pri veterinárno-chovateľskej kontrole reprodukcie	285
4.1.5	Vyšetrenie a kontrola reprodukcie v stáde kobýl	285
4.2	Žrebec	287
4.2.1	Všeobecné údaje	287
4.2.2	Andrologické vyšetrenie	289
5	Veterinárno-chovateľské aspekty kontroly reprodukcie psov a mačiek (J. WOLLRAB).	295
5.1	Biologické základy	295
5.1.1	Pohlavný cyklus	295
5.1.1.1	Pohlavný cyklus sučiek	295
5.1.1.2	Pohlavný cyklus mačiek	296
5.1.2	Endokrinologické nálezy	301
5.1.2.1	Sučka	301
5.1.2.2	Mačka	303
5.1.3	Fertilizácia, gravidita a pôrod	304
5.1.4	Fyziologické aspekty psa a kocúra	306
5.1.5	Organizácia chovu a párenie	307
5.2	Veterinárno-chovateľská diagnostika reprodukcie	308
5.2.1	Gynekologické vyšetrenie	309
5.2.1.1	Klinické vyšetrenie	309
5.2.1.2	Vaginoskopia	310
5.2.1.3	Vaginálna cytológia	311
5.2.1.4	Röntgenologické vyšetrenie	312
5.2.1.5	Vyšetrenie krvi	313
5.2.1.6	Stanovenie hormónov	314
5.2.1.7	Diagnostika kotnosti	314
5.2.2	Andrologické vyšetrenie	314
5.2.2.1	Klinické vyšetrenie	315
5.2.2.2	Vyšetrenie semena	316
5.3	Poruchy plodnosti	317
5.3.1	Poruchy plodnosti samíc	317
5.3.1.1	Anestria	317
5.3.1.2	Anafrodízia	318

5.3.1.3	Predĺžená ruja, trvalý estrus	318
5.3.1.4	Infertilita, subfertilita	318
5.3.1.5	Vaginopatie	319
5.3.1.6	Metropatie	320
5.3.1.7	Ochorenie vaječníkov	322
5.3.1.8	Habitúálny potrat	323
5.3.2	Poruchy plodnosti samcov	323
5.3.2.1	Poruchy sexuálnych prejavov	323
5.3.2.2	Neschopnosť páriť sa	323
5.3.2.3	Nedostatočná plodnosť	324
5.4	Inseminácia	325
5.5	Antikoncepcia	325
5.5.1	Chirurgické metódy	325
5.5.2	Blokáda estru	326
5.5.3	Zabránenie nidácie	327